

USTEC·STES

Intersindical Alternativa de Catalunya (IAC)

www.sindicat.net

Franqueig
concertat
02/444

Número 487

Eina sindical Moviments Socials

Davant les violències, Cultura de la Pau

*El paper sempre
guanya la pedra*

Editorial

Aquesta vegada el DENIP –Dia Escolar per la No Violència i la Pau– ens agafa havent viscut i havent patit de molt a prop la fuetada de la violència. Efectivament, el 17 d'agost a la Rambla de Barcelona i a Cambrils, el terrorisme gihadista sembrà de mort uns espais de convivència i de lleure ciutadans com mai abans havia passat. Un munt de vides estroncades per la irracionalitat d'una violència incomprendible. Encara no un mes i mig més tard, una violència d'un altre signe, exercida pels cossos de seguretat de l'Estat damunt d'una ciutadania que només volia votar, va deixar un rastre de centenars de ferits, d'escoles i instituts amb nombroses destrosses materials, tot un poble en estat de xoc i mig món esbalaït davant d'una repressió injustificada i injustificable. Tot just un parell de mesos, doncs, per comprovar en la pròpia pell la violència en forma d'atemptat terrorista i de brutal repressió policial.

Malgrat aquestes doloroses agressions al més preuat, la mateixa vida, i a la llibertat, la resposta compartida d'un cap a l'altre del país fou de rebuig absolut a aquestes formes de violència expressades –i això cal subratllar-ho especialment– de manera absolutament pacífica en la manifestació multitudinària del dia 26 d'agost a Barcelona sota el lema No tinc por i en les del dia 3 d'octubre en el marc de la vaga general arreu del territori. Haurem de convenir que hem avançat força com a societat quan sapiguem respondre amb tota la fermesa possible però de manera pacífica a la violència: l'abraçada entre l'imam de Rubí i el pare del nen mort a les Rambles o el discurs entre llàgrimes de la germana d'un dels atacants de Barcelona davant dels seus veïns a Ripoll, com a colpidora metàfora d'aquesta capacitat de resposta no violenta i pacífica de la societat catalana, van traspasar fronteres.

I aquestes dues realitats, la de la violència viscuda i la de la reacció ciutadana, van entrar a les aules dels centres educatius, perquè allò que s'esdevé fora hi penetra tant sí com no, com l'aigua que s'obre camí muntanya avall, incontenible. Si parlem de Pau i de No-Violència, a l'escola és evident que hem de parlar també de les violències –totes– que són a l'origen de la fam i la misèria, de la guerra i de la destrucció, de la mort i de les migracions forçoses.

Dia Escolar per la No-Violència i la Pau

Enguany, el 30 de gener, i més enllà, hem de continuar treballant per la pau, posant a poc a poc però de manera segura els maons que contribueixen a bastir la Cultura de Pau que la nostra societat i el món sencer necessiten. Perquè queda molta feina per fer. La islamofòbia, el racisme, la discriminació per raó d'orientació sexual, la violència masclista o el ressorgiment de formes neofeixistes són alguns dels perills als quals cal fer front també des de l'escola. I, com sempre des de fa tants anys, el DENIP ens n'ofereix una bona oportunitat.

Secretaria de Moviments Socials d'USTEC·STEs (IAC)

Per la convivència davant les guerres i el racisme

El dijous 17 d'agost a la tarda, es va produir el terrible atemptat amb furgoneta a la Rambla de Barcelona, amb un total de quinze morts. Aquella nit, a Cambrils, un altre intent d'atemptat va provocar la mort d'una persona. Els Mossos d'Esquadra van matar a trets cinc presumptes responsables d'aquest atemptat.

La premsa, fins i tot el normalment seriós Ara, va titllar aquests últims morts de "terroristes"... sense que haguessin passat per judici; sense que s'hagués comprovat la motivació dels fets; sense saber la implicació de cada home executat ("abatut"). Fàcilment ens trobaríem davant un auge d'odi islamòfob, com als Estats Units després de l'11-S, o a França arran dels atemptats de Charlie Hebdo. No va ser així, gràcies a la resposta ciutadana i a l'acció coordinada d'un ampli ventall de moviments socials.

Abans d'analitzar això, cal tornar a recordar les víctimes i les seves famílies, i expressar el condol per allò que han patit i continuen patint. Però aquest condol no es pot sentir només per algunes de les famílies, en funció del color de la pell o la religió.

Si volem evitar que es repeteixin fets com aquests, hem d'anar a l'arrel. I l'arrel no són uns joves de Ripoll, ni tan sols un imam menyspreable. L'arrel és una societat que fomenta les violències, que viu de la violència.

Per concretar això, tornem a les reaccions davant els atemptats.

Previsiblement, els feixistes —molt debilitats a Catalunya després de la doble derrota de maig de 2015, quan Plataforma per Catalunya va perdre gairebé totes les seves regidories i el centre neonazi a Sant Martí va haver de tancar— van intentar aprofitar-se de la tragèdia per remuntar. Però la seva convocatòria "contra el terrorisme" davant la Boqueria va ser rebutjada per una mobilització, bastant espontània, molt més gran. Els últims van haver de fugir.

Els moviments socials van començar a organitzar-se en una reunió urgent convocada per Fede.cat, la federació d'ONG. Per la seva banda, les autoritats —inicialment l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat— van començar a preparar una manifestació. La preocupació entre molta gent dels moviments i les ONG va ser una repetició de la imatge de París el 2015; una manifestació liderada per assassins en sèrie i hipòcrites corruptes que denuncien les morts mentre preparen noves guerres. No volíem que es fes això a Barcelona i menys encara en el nostre nom.

La qüestió era què fer. Als moviments i l'esquerra hi va haver almenys tres visions diferents.

Una va ser “ha mort gent, no és el moment de fer política”. El problema és que les autoritats sempre aprofiten aquestes tragèdies per promoure les seves polítiques de guerra i repressió. Si callem, ho poden fer impunement.

Segons una altra visió, no podríem evitar que la manifestació reflectís la política oficial i, per tant, no hi haviem de participar, sinó fer un acte propi. Al final, sí que vam fer un acte nostre, però sabem que moltíssima gent aniria a la manifestació de les autoritats.

Així que la tercera resposta, i per sort l'opció majoritària, va ser treballar per convertir la manifestació “oficial” en un crit ciutadà contra l'odi i la guerra i per la convivència. En lloc de conformar-nos a ser una minoria purista, allunyada de la gent, teníem confiança que la majoria de la societat podria donar suport a aquesta visió.

Un indicatiu que anàvem pel bon camí va ser la imatge dels pares del Xavi, el nen de tres anys que va morir a la Rambla, abraçant l'imam del seu poble, Rubí. Si els pares del Xavi entenen que no s'havia de respondre amb odi a altres persones innocents, pel simple fet de ser musulmanes, ningú podia fer-ho.

La tarda del dissabte, 26 d'agost de 2017, després d'altres manifestacions a Ripoll, Cambrils i Rubí, Passeig de Gràcia de Barcelona es va omplir de gom a gom sota el lema “No tinc por”. No hi van participar només els líders de l'Ajuntament i la Generalitat, sinó que la capçalera incloïa Mariano Rajoy i el Rei d'Espanya, raó per la qual hi havia encara més motius per recelar-ne.

No obstant això, la seva va ser només la capçalera en teoria. La capçalera real va ser la dels moviments socials, amb dues enormes pancartes blaves, de 15 metres de llargada cadascuna, amb els lemes “Les vostres polítiques, les nostres morts” (amb fotos dels reis espanyol i saudita) i “Pau, solidaritat, convivència en la diversitat”. Tota la manifestació es va convertir en un mar de blau fosc —amb el hashtag #AnemDeBlau vam reactivar el color de la massiva manifestació Volem Acollir del 18 de febrer— i pancartes de mà amb lemes com “No a la islamofòbia”, “Felipe, qui vol la pau no trafica amb armes”, “#NoTenimPor”, “La millor resposta: la pau”...

Va ser un gran èxit popular i una confirmació que la gent és capaç de trencar amb les estratègies d'odi. Dit això, sense haver guanyat els debats previs dins els moviments, no hi hauria hagut un rebuig tan ampli i visible a les polítiques de guerra i racisme.

L'experiència confirma que hem de confiar en la gent, no aïllar-nos de la majoria. Però també que hem de lluitar pels nostres principis, no amagar-los. Ens queda molt camí en la lluita per la pau i la convivència. Necessitem un món que no funciona a partir de guerres, opressió i explotació, i podem aconseguir-ho. Ara, després del 26 d'agost, i l'1 i 3 d'octubre, que ningú posi en dubte la capacitat de la nostra gent.

David Karvala va ser un dels portaveus de la iniciativa #AnemDeBlau.

No passaran

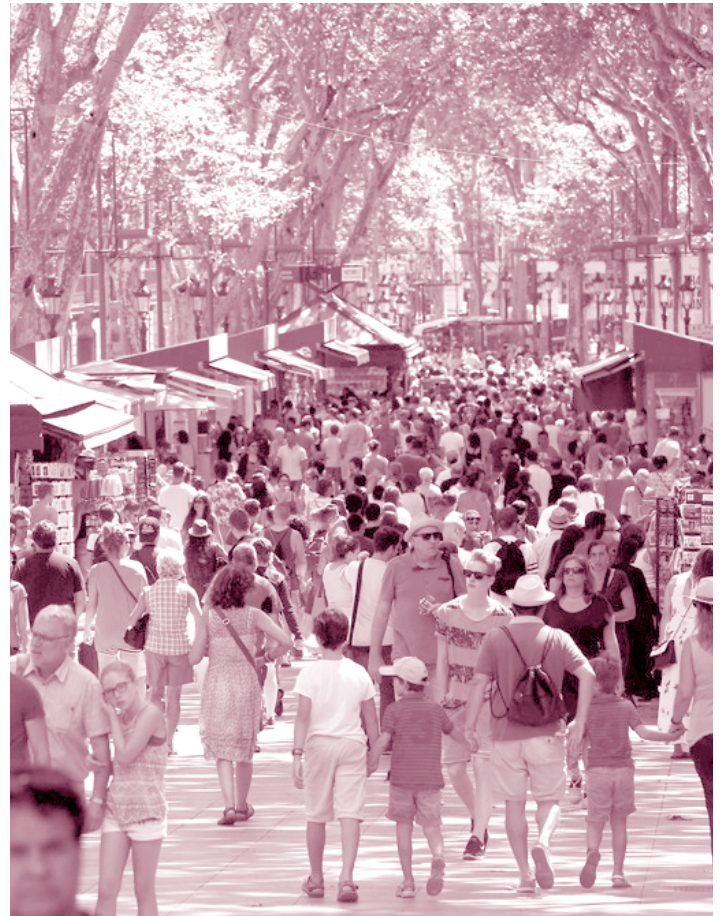
Existeix el risc que la por se surti amb la seva i que islamofòbia i jihadisme radical es retroalimentin en una terrible espiral

“I en un murmuri
de cançó, dir-te:
t'estime Barcelona”

Ovidi Montllor

Els malsons -els dolents i els pitjors- solen abolir el temps. Encara sota l'impacte emocional de la ciutat ferida, de l'hybris de la brutalitat nihilista, de l'evidència de la fragilitat que som i sovint oblidem, i del foc creuat de retroopies polítiques que creuen en un passat fortificat que no tornarà, costa d'escriure. Fins i tot és possible que sigui millor emmudir solidàriament —un silenci eixordador i col·lectiu, resistent i indomable— per fer costat a les víctimes fins que el dolor deixi pas al dol i puguem reprendre, tocats i traumatitzats, les nostres vides compartides. Hi ha jorns dels miserables en què les paraules no encaixen, moments tràgics en què plou la certesa que el món pot ser encara un lloc pitjor i llocs comuns que recorden que els refugiats que fugen, i que encara no acollim, fugen precisament del mateix de què ahir es fugia a la Rambla.

I si les morts —les d'aquí i les d'allà, sense cap jerarquia— ja són colpidorament irreversibles, les hipotètiques conseqüències funestes i nefastes cal evitar-les de soca-rel i des d'avui mateix. Malgrat no tenir-les totes en societats edificades sobre castells de sorra que trontollen d'un sol cop: com si tot estigués construït sobre l'aire i una furgoneta ho engegués tot a dida i per terra. Però amb Barcelona adolorida i colpejada, caldrà recordar que les víctimes del fonamentalisme jihadista global són, majoritàriament, musulmanes. Que el món, farcit de violències quotidianes, esclata cada dia en diferents latituds; que les urpades ja són universals, i que ens cal urgentment una internacional del dolor. Ahir, 30 morts a Maiduguri —i nens decapitats a Molai—. Avui, Barcelona. I si errem el diagnòstic, errarem la resolució. La Fundació per la Pau ens recordava ahir mateix l'evidència que “la violència, com la pau, no és un fet aïllat ni casual, és un resultat”. De tot el que s'ha fet -i no s'ha fet- abans. Del que caldrà fer a partir d'ara, incessantment, per capgirar-ho.

Qui cregui que Boko Haram, que la destrucció d'Alep, que el Daeix, que les dones lliures de Kobane, que les morts de Niça, que el trio de les Açores, que la postveritat de Trump-Putin-Erdogan, que l'11-M o que Fal·luja devastada no tenen res a veure ni estan estretament interrelacionades amb la globalització de la por i el terror, amb la misèria criminal de la geopolítica, amb les dictadures tolerades o emparades i amb la metastasi de les desigualtats, les pobreses i les corrupcions d'arreu tindrà impossible fer del món un lloc comú una mica millor. En el tauler de la perversió, concorre el risc que la por se surti amb la seva i que islamofòbia i radicalització jihadista es retroalimentin en una terrible espiral de cismogènesi complementària, que amenaça de trencar cohesions imprescindibles, atiar segregacions inacceptables i desfermar bajanades polítiques irracionals.

La fantasia, en política, sol derivar en infern. I la condició humana, extremadament ambigua, és capaç encara del terrible i del sublim. No cal competir a veure qui és més bèstia. En la fragilitat conscient que avui ens fa paradoxalment més resistents sabent tot el que podem perdre és quan cal preservar més que mai el que encara

tenim i que hem construït entre totes i tots. A la mateixa ciutat del *Diari de la Pau* del 1991, de les manifestacions multitudinàries desbordant els carrers contra la guerra il·legal que va devastar l'Iraq, a la Barcelona que es va sentir Madrid l'11-M, a les avingudes que vam omplir al febrer en solidaritat amb els refugiats, als barris de les tres-centes llengües maternes que defineixen el país calidoscòpic -plural, complex, divers- que anem sent. Sense por -malgrat la por- contra la por vol dir també que ahir mateix la solidaritat s'escampava per baix: que els taxistes abaixaven totes les banderes, que les portes de qualsevol portal s'obrien de bat a bat, que els veïns drenaven aigua contra la gàbia de la por, que cada pintada ultradretana era esborrada amb colors, que la justa vaga d'Eulen se suspenia, que ens reconeixíem en cadascun dels nostres serveis públics i que les cues de vida desbordaven hospitals. Junts, sí. Que és quan encara podem.

No es cap sant de la meua devoció, però el 1941, sobre les bombes que ens plovién el 1938, Churchill va escriure: "No vull infravalorar la severitat de la prova que cau sobre nosaltres, però confio que els nostres conciutadans seran capaços de resistir com ho va fer el valent poble de Barcelona". Que així sigui, malgrat que soc ateu, per tots els déus. Malgrat que ingènuament (per dir-ho tot entre parèntesis) creguéssim que els proxenetes del dolor, els doctrinaris apolegetes del xoc, els aprofitats dels rèdits polítics roïns i les grises operacions mediocres d'estat trigarien una mica més a sortir. També

més convençut que ahir que si els polítics han de dimitir quan toca, alguns periodistes també: no diré cap nom, atès que l'autoretrat de la brutal mediocritat se l'han fet sols.

Contra la impotència del patiment evitable que enfosqueix el present queda molt per fer. Però si renunciem -si ja no ens creiem-, si afeblim -si autoesquerdem-, si desistim -si ja no defensem que pau, cooperació i justícia són el futur-, això equivaldria a dir que ells ja han guanyat. Evitem-ho: la internacional del dolor, de l'esperança a totes dues ribes de la Mediterrània, s'ha de reconstruir comunitàriament en cada barri, en cada cafè i en cada escala de veïns. Avui, més que mai, ens hem de sentir, sense fronteres ni barreres, com un antifeixista a Charlottesville, com un musulmà europeu en una banlieue, com un jueu del gueto de Varsòvia, com un cristià copte d'Egipte, com una dona kurda alçada a Kobane, com una exiliada siriana que no sap quan tornarà: el món on encara caben tots els mons menys els que neguen els dels altres. Contra el trencaclosques de la por, fem d'aquesta ciutat el nostre refugi. Dempeus, amb les ferides obertes d'avui i les cicatrius que ens quedaran demà, però dempeus. Per més que facin, que mai més passin: ni els uns ni els altres. Mai més. Enlloc. Contra ningú.

David Fernández

Publicat a ARA (18/08/2017)

Islamofòbia, racisme i educació

Vagi per davant el meu rotund rebuig a qualsevol tipus de terrorisme que s'emporta per davant víctimes innocents. Però l'Islam no és terrorisme. De terroristes n'hi ha de totes les ideologies, religions i orígens.

El racisme és una altra cosa, i la islamofòbia no és més que una actualització del racisme de tota la vida i, com a tal, comparteix els mateixos mecanismes i els mateixos objectius.

Com ja s'ha demostrat a bastament, el racisme és una construcció social: es tracta de deslegitimar a tot un col·lectiu a partir d'alguna de les seves característiques. Aquestes canvien segons, l'època o l'objectiu: pot ser el color de la pell, l'ètnia, el lloc d'origen, el sexe, la religió, la llengua, l'orientació sexual... o qualsevol altra. El cas és assenyalar una característica i desvaloritzar tot el col·lectiu que la posseeix.

Els mecanismes de com s'aconsegueix són també els mateixos en la majoria de casos. Es tracta, primer de "generalitzar": si una o unes persones que posseeixen "la característica" tenen una determinada actitud, aquesta s'adjudica automàticament a tot el col·lectiu. Es tracta d'assenyalar sempre "la característica" en qualsevol acte que pugui desprestigiar el col·lectiu.

Els objectius també són els mateixos: buscar un cap de turc per justificar tots els mals que pateix la societat en un moment determinat. Estigmatitzar tot un col·lectiu per tal de poder treure'n algun benefici, normalment a partir de la sobreexplotació. I també serveix per qüestions que, teòricament, són alienes: desviar l'atenció d'altres problemes, augmentar la repressió sobre tota la població, augmentar-ne el control, justificar guerres i massacres...

El racisme, en general, i la islamofòbia en particular, s'aviven des de totes les institucions: els partits polítics, els mitjans de comunicació, però també, des de l'escola.

En aquests temps de crisi, de retallades laborals i socials, i d'augment de l'atur i disminució dels serveis socials, atiar la xenofòbia en lloc d'enfrontar-se als poderosos és una sortida fàcil i vergonyosa que la dreta utilitza i l'esquerra no denuncia amb prou contundència.

El creixent malestar social, la inseguretat laboral i l'atur són el teló de fons en què creixen els adolescents

actuals i el perill de l'augment d'actituds xenòfobes és ben latent. Aquests joves s'insereixen en un món hostil i conflictiu, sense recursos per entendre'l i, menys encara, per enfrontar-lo... La contradicció entre el seu passat i el seu futur és una font d'inquietud i d'agressivitat. I l'agressivitat que no es canalitza socialment cap a un objectiu clar degenera en violència individual envers enemics fàcils d'atacar: els més desposseïts. Estem en un moment molt complicat i cal posar totes les mesures que facin falta per no caure en la violència racista, tal com està passant ja en altres països.

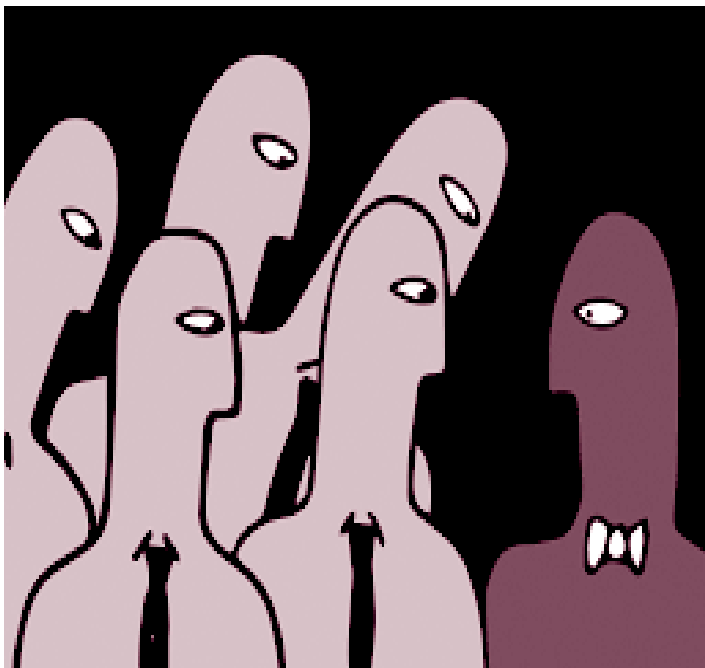
L'educació, en el sentit ampli de la paraula, és una de les armes més potents per lluitar contra aquestes actituds. L'escola és transmissora de valors, ideologia i actituds i en aquests moments cal tenir molt clar que s'ha d'educar en uns valors que facin possible una societat sense enfrontaments culturals, sense racisme i sense discriminació.

Així doncs, des de l'escola podem estimular o bé prevenir el racisme en general, i la islamofòbia en particular. I no només podem, sinó que jo crec que tenim

l'obligació de fer tot el possible per donar una educació que prepari els nois i les noies per viure i conviure amb persones de diferents cultures, orígens i religions, una educació que ajudi a valorar la diversitat com a positiva i que ajudi a prevenir el racisme, la xenofòbia i la islamofòbia.

Per això cal recuperar una educació intercultural i antiracista que tingui com a objectius: atendre les necessitats específiques de les nenes i els nens que pertanyen a minories ètniques i/o culturals i donar-los una formació que contempli la diversitat cultural que hi ha a la nostra societat, que respecti i valori les cultures diferents, i fomenti actituds positives vers les minories ètniques i culturals.

Això implica: coneixement de les cultures minoritàries, costums, valors, etc.; coneixement dels països i llocs d'origen, característiques de les escoles d'allà, ritme de vida, etc.; coneixement de la seva situació en el nostre país: laboral, legal, econòmica, etc.; adaptacions curriculars i material de l'aprenentatge de la llengua; pla de prevenció envers les possibles actituds de rebuig dels pares/mares, alumnes i/o professorat; valoració per part de l'escola de la història i cultura dels col·lectius minoritaris: eradicació del material, continguts, llenguatge que puguin ser pejoratius i desvaloritzadors de les altres cultures; adaptació de les activitats, jocs, tallers, música, extraescolars, etc., per tal que totes les cultures hi estiguin representades; afavoriment dels aprenentatges de les diferents llengües minoritàries dins del marc de l'escola; inclusió de la representació de pares i mares que pertanyen als col·lectius minoritaris dins dels consells escolars, associacions de famílies d'alumnes, etc.

Però també cal:

- Lluitar contra el racisme, la xenofòbia i la discriminació, i donar als i les alumnes elements de reflexió i crítica davant aquestes actituds.
- Donar informació que ajudi a entendre els mecanismes, les causes i els objectius de les actituds discriminatòries.
- Buscar estratègies que ajudin el jovent a veure de quina manera el racisme racionalitza i justifica la desigualtat i l'accés diferencial als recursos entre "ells" i "nosaltres".
- Estimular dins de l'aula relacions igualitàries i ajudar a superar les actituds de superioritat/inferioritat, rebuig o discriminació.
- Crear espais de reflexió sobre els propis estereotips envers les persones d'altres classes socials, ètnies, cultures, o sexe.
- Analitzar la situació de l'entorn propi, escola, barri, país, etc., sobre les condicions socioeconòmiques dels col·lectius minoritaris i les seves causes.
- Elaborar materials alternatius per desenvolupar a l'aula aquests temes: en forma de crèdits, dins de les ciències socials, a ètica, etc.
- Promocionar actituds de compromís i lluita davant els problemes de desigualtat social, de discriminació i racisme.
- Apropar l'alumnat a les diferents realitats dels col·lectius minoritaris i dels immigrants i ajudar a vincular la seva situació amb la del mateix alumnat (els seus problemes, inquietuds, etc.).
- Buscar mecanismes de col·laboració de l'escola i els/les alumnes amb els col·lectius i organitzacions que lluiten contra el racisme i la discriminació.

Per últim, és imprescindible posar els mecanismes que calguin per aconseguir un equilibri en l'escolarització de tot tipus d'alumnat entre els diferents centres educatius, sobretot entre els centres públics i els privats-concertats, per tal d'eliminar l'actual situació de concentració i marginació d'un tipus d'alumnat. És molt important posar mesures perquè no es formin guetos educatius i també perquè tot l'alumnat s'escolaritzi dins de la diversitat i no solament (com passa actualment en molts centres privats concertats) amb els de la seva mateixa classe social o origen cultural i religions.

Cal que les escoles i els instituts siguin espais de convivència i de prevenció contra el racisme, la islamofòbia i qualsevol altre tipus de discriminació.

Rosa Cañadell

Escoles obertes

El 27 de setembre es va presentar la iniciativa Escoles Obertes. Escoles Obertes fou una campanya promoguda pel conjunt de la comunitat educativa: sindicats d'ensenyament, moviments de renovació pedagògica, famílies i patronals concertades. La iniciativa estava centrada en el referèndum de l'1 d'octubre des de la defensa del dret d'autodeterminació, de participació política i de llibertat d'expressió i manifestació. Es tractava de fer una crida a desenvolupar activitats lúdiques, sempre pacífiques i reivindicatives a les escoles. Es difícil saber quina va ser la contribució real de la iniciativa, però és evident que el cap de setmana de l'1 d'octubre moltes comunitats educatives de centre van fer activitats a les quals es van sumar veïns i veïnes dels seus respectius pobles i barris.

Xocolatades, vetlles, festes de pijama, concerts o representacions, la resposta va demostrar una creativitat popular extraordinària, inclusiva, acollidora que es va caracteritzar per la defensa dels valors de la democràcia directa i de la participació política.

Va ser un desafiament cívic des del món de l'educació a la incompreensible reacció del govern de l'estat davant la convocatòria del referèndum. No van considerar suficient la desautorització del referèndum. Era tan senzill com deixar-lo fer i no considerar-ne vàlid el resultat, però el PP va preferir enviar una dotació policial que només tenia com a finalitat atemorir la ciutadania per tal de minvar les seves aspiracions de participació política. Des d'Escoles Obertes sempre es va dir el que realment es pensava: que la policia estava per preservar l'ordre, la convivència i la pau social i no pas per generar aldarulls, mala maror i una fractura social.

La realitat va ser ben diferent. Moltes escoles van ser atacades de manera violenta generant destrosses en el mobiliari i en les feines dels infants i copejant de manera indiscriminada a tothom que es posava pel davant. L'únic objectiu era la requisita de paperetes i urnes. Aquesta reacció va ser inesperada i mai oblidarem els sentiments contradictoris que l'1 d'octubre ens ha generat per sempre més: d'una banda, una capacitat d'autoorganització que ningú no s'esperava i uns nivells de participació activa que feia 80 anys que no es veien al nostre país; i de l'altra, una repressió del moviment que va deixar més de 1.000 ferits i el trauma de saber que el Regne d'Espanya continua tenint el tarannà autoritari que ha caracteritzat històricament els diferents règims més avall del Pirineu.

Podíem entendre i compartíem quan la policia buscava Goma 2 en els indrets més diversos i celebràvem quan trobava i requisava explosius d'ETA perquè sabem que això evitava la mort dels nostres conciutadans, o de nosaltres mateixos si teníem la mala sort de no ser al lloc adequat quan hi havia un atemptat. Però mai no podem entendre ni compartir la violència que va fer servir l'Estat amb l'única finalitat de requisar urnes i paperetes i impedir el vot de la ciutadania. Un cop arribats aquí, l'Estat deixa de complir el seu objectiu declarat, que en teoria hauria de ser social i democràtic de dret, i passa a servir una oligarquia que no vol perdre privilegis i que utilitza tots els aparells de l'Estat mitjançant el partit en el poder que la representa, el Partit Popular de Mariano Rajoy, esperonat per un monarca, Felip VI, que mai no hauria d'haver-se situat al costat de cap bàndol d'aquest conflicte polític.

Les aspiracions del poble, legítimes com són, no seran tan fàcils de reprimir i no defallirem en la recuperació dels nostres drets socials, nacionals i democràtics.

Ramon Font

Som defensores

La campanya #SomDefensores va néixer de la necessitat de diverses entitats, amb llarga trajectòria de defensa dels drets humans, per treballar col·lectivament en accions de protecció de l'acció popular i de denúncia de la repressió. Es va activar així un apropament a la situació política de Catalunya des d'un marc de drets com a eix d'actuació principal i bàsic.

Ens vam fixar com a objectiu el recollir i denunciar les vulneracions de drets i llibertats reconeguts per tractats internacionals universals i regionals. En aquesta línia, vam estar monitoritzant les vulneracions de drets perpetrades per les autoritats i institucions públiques des de l'1 de setembre fins al dia 7 d'octubre de 2017.

La potencialitat de la campanya s'ha basat en el desplegament d'un equip de prop de 180 persones entre advocades, psicòlogues, comunicadores i observadores de drets humans a peu de carrer, que es van dividir en 18 equips i es van distribuir pels diferents centres electorals de la ciutat de Barcelona durant la jornada de convocatòria, organització i celebració del procés referendari de l'1 d'octubre, en què vam centrar gran part de la nostra tasca.

L'observació de drets en context de conflictivitat social és una de les tasques que, juntament amb l'acompanyament legal i psicosocial, permet protegir de manera

integral els drets de les persones que es manifesten. Uns drets que estan sent amenaçats des de fa anys, però amb més cruïda des que es van aprovar legislacions com la Llei de Seguretat Ciutadana, coneguda com a Llei Mordassa, o reformes com la del Codi Penal.

La recollida d'informació verificada realitzada per les observadores a peu de carrer i l'acompanyament posterior a les víctimes a través de les companyes del SAIDAVI, servei de detenció del Centre Irídia, i el treball de síntesi i redacció de NOVACT a través de la feina del seu vicepresident, l'advocat Jordi Palou-Loverdos, ens va permetre elaborar poques setmanes després dels incidents un informe complet sobre la situació de drets fonamentals vulnerats.

Drets fonamentals vulnerats

Els incidents relatius a violacions de drets civils i polítics descrits en l'informe de #SomDefensores inclouen atacs a la integritat física i psíquica de les persones, així com tracte inhumà i degradant amb greu desproporció d'utilització de la força per part de les forces i cossos de seguretat de l'Estat contra població civil pacífica.

893 persones, xifra total oficial, van resultar ferides (amb un patró estandarditzat i sistemàtic desplegat ar-

reu de Catalunya) durant la jornada de convocatòria del referèndum de l'1 d'octubre. Algunes, com Roger Espanyol, van perdre l'ull per l'ús de bales de goma, projectils prohibits a Catalunya des del 2014, després d'una potent campanya social amb el rostre de l'Ester Quintana.

Tot i representar un nombre molt elevat de casos, les xifres i informacions que oferim a l'informe no corresponen a la totalitat de casos d'agressions policials que es van poder donar durant l'1 d'octubre. Les dades que #SomDefensores ha enregistrat fan referència als casos contrastats, registrats i verificats a través de la informació recollida per la xarxa d'observadores, les atencions realitzades per l'equip itinerant que s'encarregava d'actuacions d'emergència, el dispositiu psicosocial i les atencions posteriors a víctimes i testimonis dels fets. Prop de 170 persones van ser ateses durant la jornada de l'1 d'octubre i unes 294, en dies posteriors.

Però hi destaquem també atacs als drets humans setmanes abans de l'1 d'octubre. Així, apuntem a la vulneració de la tutela judicial efectiva i el dret a la defensa i a la no indefensió i a un judici just i equitatiu, atacs a la privacitat mitjançant entrades i registres en domicilis sense les degudes garanties legals o intervenció i obertura de comunicacions postals i/o electròniques. Al mateix temps, s'han vist afectat els drets a la llibertat de reunió, d'expressió, d'informació i de premsa. Pel que fa als mitjans de comunicació, l'equip de Grup de Perio-

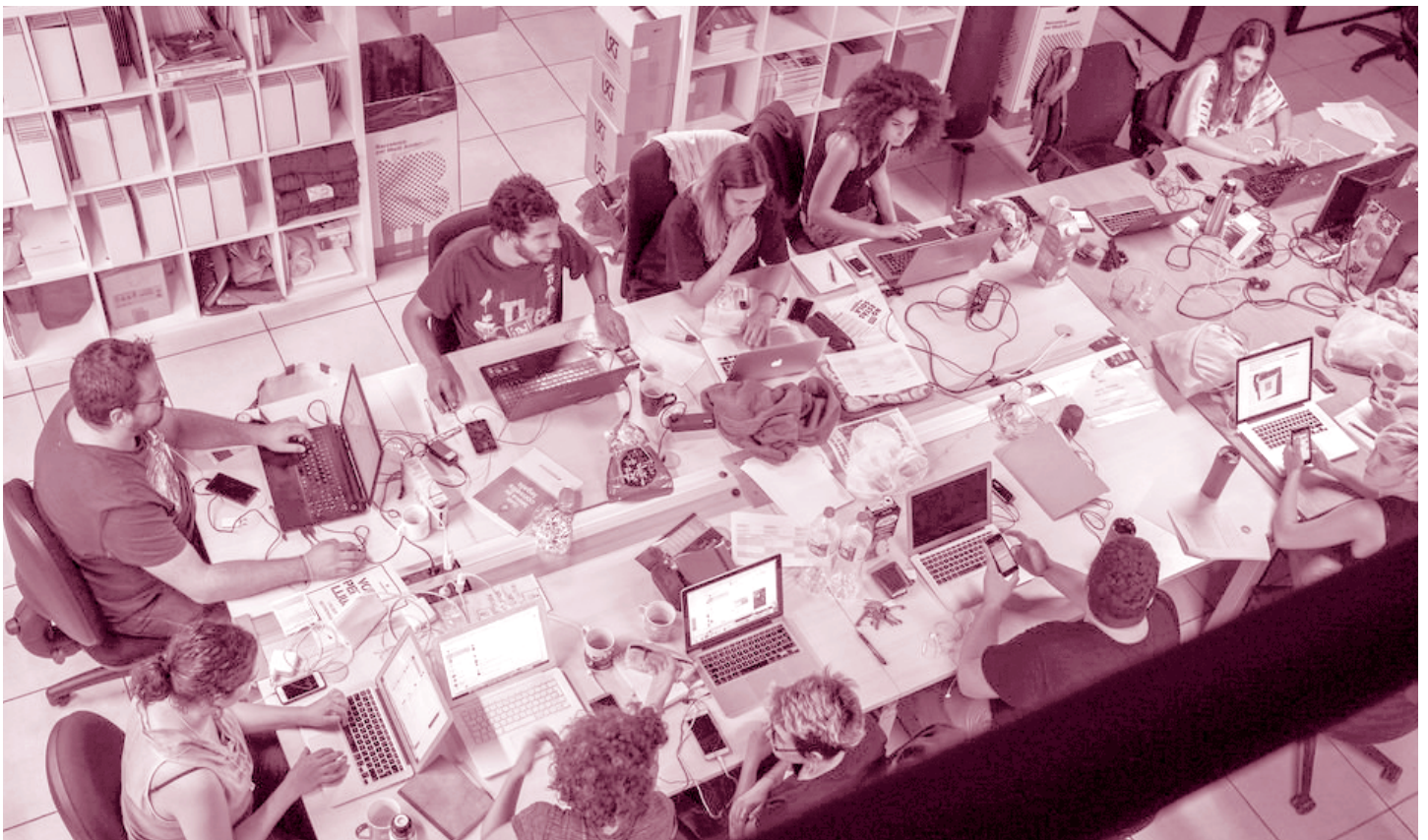
distes Ramon Barnils va presentar fa poques setmanes l'informe "1-O. Llibertat d'informació a la corda fluixa".

Amb tota aquesta informació, traduïda al castellà, català i anglès, s'està treballant en una estratègia per tal d'incidir políticament a nivell internacional. S'han mantingut reunions específiques amb relatories especials de Nacions Unides i s'ha enviat l'informe a departaments específics del Consell d'Europa, com ara el Comissari de Drets Humans. A Catalunya es va lliurar al Síndic de Greuges i també se'n va fer una presentació al Congrés dels Diputats d'Espanya.

La feina desenvolupada per #SomDefensores, sobretot gràcies a la tasca de la xarxa d'observadores i el treball de les advocades del Centre Irídia, ha permès interposar un total de set querelles pels fets ocorreguts l'1 d'octubre, que es corresponen amb cinc centres electorals.

La campanya #SomDefensores va ser impulsada per NOVACT, LaFede.cat, l'Institut de Drets Humans de Catalunya, l'Associació Catalana per a la Defensa dels Drets Humans i el Centre Irídia, però va comptar en tot moment amb el suport d'altres entitats i organitzacions catalanes com Rereguarda, Grup Barnils, Entrepobles i Enginyeria Sense Fronteres, entre d'altres.

Thais Bonilla (#SomDefensores)

50 hores d'empoderament popular

Matalassos a terra, sacs de dormir, motxilles, taules plenes de menjar al gimnàs de l'escola, són el testimoni, dissabte al matí, d'una nit especial. Els rostres encara amb son revelen un relat que passarà a la història de les nostres vides.

La mateixa escola inaugurada pel president Companys fa 83 anys es converteix en un símbol d'organització popular sense precedents al barri. Un moviment transversal, capaç d'aglutinar a persones de diferents edats i condició social, estudiants, professores, comerciants, aturats, metges ... Joves i àvies amb bosses plenes de menjar i il·lusió per passar les hores que queden per davant, un partit de futbol, un mural al pati, l'arròs popular, el taller de percussió amb les cassoles, i la festa del pijama com a activitats organitzades per l'AMPA d'acord amb la plataforma Escoles Obertes.

A la tarda assemblea, on els anhels i els dubtes es comparteixen. Divendres som cinquanta, i dissabte més de dues-centes. Sentim que aquest moviment cívic i escrupolosament pacífic és imparable: "Qui desallotjarà algú perquè està jugant a les cartes?" "Qui s'endurà dues senyores jubilades que estan prenent el te?". El civisme i la resistència pacífica són el nostre principal senyal d'identitat. Per això no sorprèn veure gent de totes les edats. Moltes de les presents són gent gran i també persones que no se senten independentistes, com la Marta, a la qual no li agrada l'actitud de l'Estat: "Si actuen així contra Catalunya, també podran fer-ho davant de qual-sevol altra reivindicació."

A les sis del matí, els Mossos tenen ordre de precintat els col·legis. Unes hores abans, ja som cinc-centes persones, i estem convençudes que no actuaran amb tanta gent a l'escola. Una altra cosa és la Guàrdia Civil, però creiem que no hi ha cap justificació per carregar.

Emocionant veure tanta gent disposada a defensar l'escola. En assemblea vam decidir crear torns de permanència, un cop es constituïssin les meses. Quedava coberta tota la jornada amb almenys cent persones per torn, tot i que en sentir les primeres notícies sobre la repressió, moltes de les que votaven es quedaven. Va ser un dia inoblidable, per les mostres de solidaritat de les veïnes, que no paraven de portar coses, la música en directe de tres grups per pujar l'ànim en alguns moments, les cues llarguíssimes de persones per votar, com la Montserrat, de cent anys, en cadira de rodes, que ens va emocionar a totes amb la seva dignitat indestructible.

La jornada transcorria amb la incertesa de si la Guàrdia Civil hi vindria: havien passat per diversos pobles de la comarca, i les imatges ens omplien de tristor i indignació, però ens donaven més força per resistir-hi. Tanmateix, no van venir-hi, i a les nou es van tancar les meses. En assemblea, on hi havia més abraçades que no paraules, vam decidir continuar com a CDR per defensar el resultat del referèndum.

AMPA de l'escola Renaixença (Manresa)

Eina entrevista a Jorge Barudy de l'ONG Exil

Tot ajudant les nostres filles i fills, nenes i nens

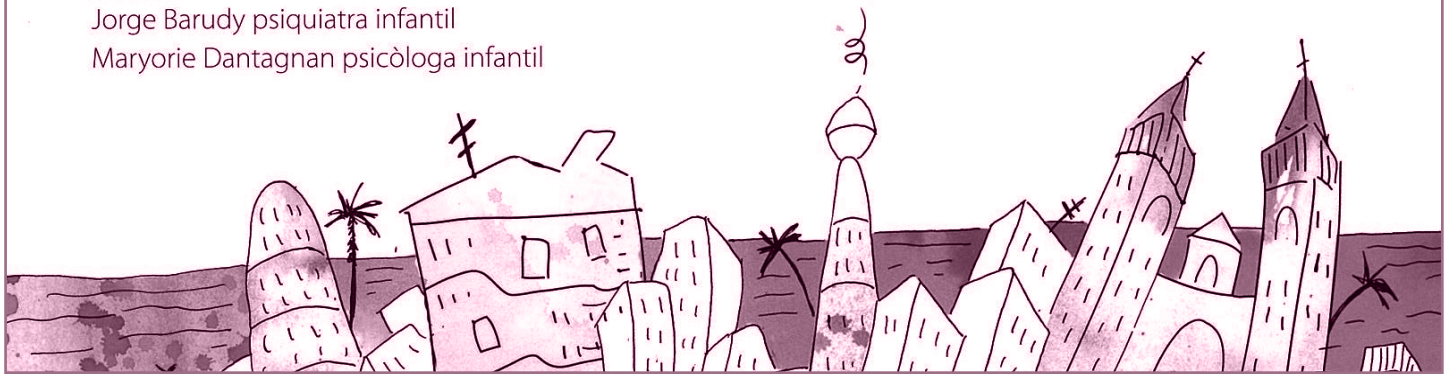
amb qui treballem a la nostra ciutat a prevenir o superar les conseqüències de l'estrès i els traumes acumulats a causa dels atacs terroristes, i més endavant per les manifestacions de la ciutadania catalana i les actuacions policials.

Guia per donar suport als pares, mares, professorat i professionals de la infància

Autors:

Jorge Barudy psiquiatra infantil

Maryorie Dantagnan psicòloga infantil

Hi havia una vegada unes nenes i nens resilients...

Vostè és membre d'Exil. Quin treball realitzen en aquesta ONG?

En sóc fundador i director des de l'any 2000. L'Associació Exil és una ONG centrada en l'atenció terapèutica mèdico-psico-social a persones traumatitzades per diferents tipus de violacions dels drets humans, que podem agrupar en tres grans col·lectius:

- dones víctimes de violència masclista;
- dones i homes víctimes de contextos de guerra, persecució, empresonament, violència i tortura (persones que cerquen refugi); i
- nenes i nens víctimes de maltractament infantil.

A més de la intervenció directa, desenvolupem projectes de recerca i programes sobre plans de prevenció d'aquests traumes per a qualsevol lloc del món. Així doncs, també volem contribuir a la societat catalana amb les nostres aportacions.

Com donen suport i promouen la resiliència infantil?

En primer lloc, fent visible un dels col·lectius humans invisibilitzats i més sensibles, el dels infants, donant-li

reconeixement i partint de la situació de dependent del món adult.

Són constatables les dificultats de les persones adultes per explicar de manera comprensiva als infants els fets que qualifiquem com a atrocitats.

L'estrès posttraumàtic, sobretot per l'acumulació dels fets del 17 d'agost i de l'1 d'octubre, va remoure molt, en especial els infants. I se'n va parlar molt poc.

És important donar-los la informació i donar sentit al que està passant. L'adult ha d'acompanyar perquè les criatures puguin controlar, per normalitzar la resposta que tenen. El que senten en el seu cos és totalment lògic atès el context.

Els infants no ho verbalitzen tal com ho fa l'adult. Expressen a través del dibuix: representen el que els està passant, les coses que perceben, les seves preocupacions... Necessiten que se'ls tingui en compte.

Hem elaborat aquests textos tot fixant-nos en la franja d'edat dels 7 als 12 anys. L'alumnat més menut precisa d'un material diferent, i l'alumnat adolescent és més autònom.

En efecte, hem comprovat que, amb aquest material, el primer que la infància sent és que se'ls té en compte. Alhora, el nostre missatge a les persones adultes és: “Podeu fer coses per a mitigar el patiment de les vostres criatures”.

Els fets esdevinguts a Catalunya (17-A i 1-O fonamentalment) han afectat les persones adultes. De quina manera aquests efectes són una font d'instabilitat per a les criatures?

Els atacs terroristes van provocar un estat d'estupor, de crisi, de xoc en tota la població. Les reaccions han anat al voltant de la vivència d'inseguretat i les preguntes sobre la manca de prevenció. Junt amb això, la recerca de responsables, amb els riscos de les generalitzacions i la polarització.

Com que els autors són “immigrants” i “musulmans”, es dona el fenomen de la confusió entre religió i terrorisme.

Després, la situació va normalitzant-se. Com a neuropsiquiatra puc afirmar que la ment compta amb recursos per a estabilitzar-la i controlar-la. Però hi ha situacions molt dures; per exemple, les persones –també nenes i nens– testimoni dels atemptats del 17 d'agost. La seva vulnerabilitat és molt alta i aquests recursos (personals, familiars i socials) han d'actuar sobre un cos emocional fragilitzat, que ha generat un trastorn. L'estrès post-traumàtic el veurem reflectit en els infants, de manera que haurem de tractar-ne el conjunt de manifestacions i símptomes, com ara l'ansietat infantil.

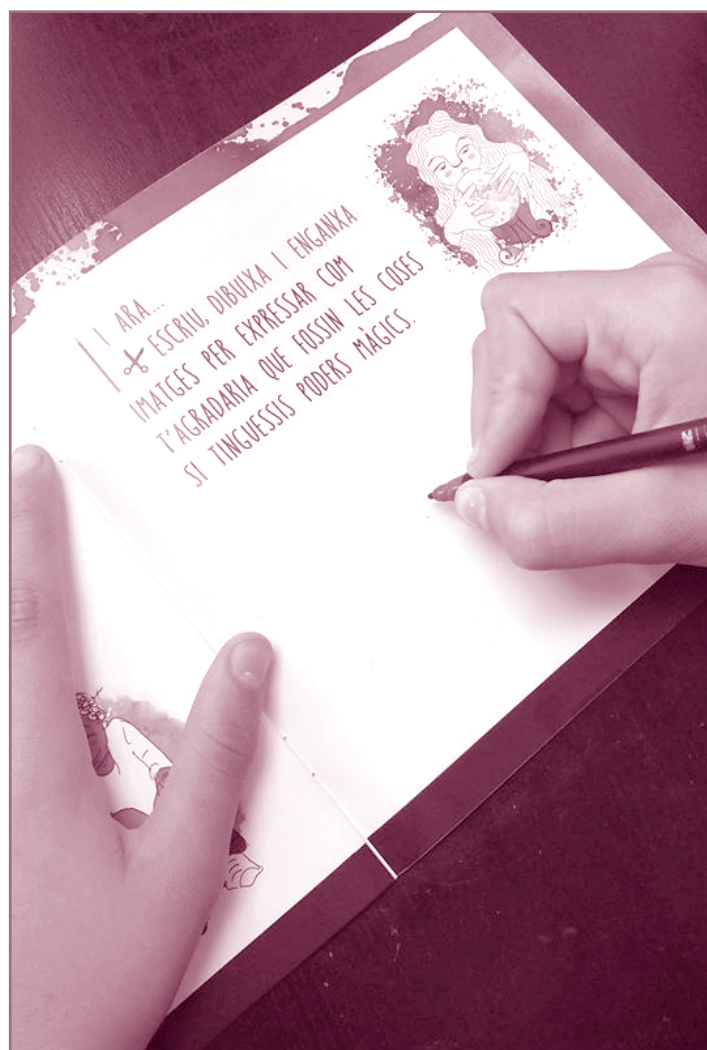
Els fets de l'1 d'octubre (la desmesura de les forces armades, les reaccions i les omissions del món adult, les imatges impactants als mitjans, la polarització) van crear preocupació i desassossec en els infants... i moltes preguntes. No entenien que les forces de l'ordre, destinades a protegir les institucions i les persones, actuessin contra les seves escoles i sobretot fent mal a persones que hi havia en actitud pacífica.

A causa de la polarització s'han produït conflictes en el pati escolar...

Un altre fet que cal remarcar és l'assetjament al professorat, titllat d'adoctrinador... i la utilització d'aspectes emocionals per acabar en acusacions. Tot plegat, una ofensa al col·lectiu docent i un dany a la ment infantil.

Què estan fent vostès?

Intentem prevenir, que no s'arribi a un trastorn. No intervenim com a part en el conflicte, sinó facilitant mediació i materials.

Estem distribuint 5.000 bosses (de material reciclable) amb el contingut següent:

- El projecte per a persones adultes, la guia per donar suport als pares mares, professorat i professionals de la infància “Ajudant les nostres filles i fills, les nenes i nens amb qui treballem a la nostra ciutat a prevenir o superar les conseqüències de l'estrès i els traumes acumulats a causa dels atacs terroristes i, més endavant, pels disturbis i les càrregues policials a les poblacions de Catalunya”;

- El llibre de contes *Hi havia una vegada unes nenes i uns nens valents i resilients (Pistes per superar les preocupacions i el temor pels conflictes a Catalunya després dels atemptats terroristes)*; i

- El quadern per a dibuixar.

Tot plegat va adreçat al món del professorat i al món de les famílies.

No s'ha emprat el llenguatge androcèntric. Felicitacions...

Pensem que cal fer ús del llenguatge de la cura i de la inclusió. En el món de la recerca de l'equitat i del respecte als drets humans, les intervencions han de ser així.

Què pot fer la comunitat educativa?

El més important és aprofitar el que provoca dolor per sensibilitzar en el fet que la infància existeix, que cal respondre a les seves inquietuds.

L'infant no s'expressa directament sinó a través de la conducta. Té capacitat per descodificar, però la comunitat educativa els hi ha d'ajudar.

La psicòloga infantil Maryorie Dantagnan i vostè han escrit els materials (guia, llibre de contes i quadern per a dibuixar) del paquet que ens presenta. Quin ha estat el procés per elabora-los? En quin moment es troben ara?

En el món escolar, nosaltres contribuïm com un mediador, més encara quan sabem que el docent sol tenir grups amb una ràtio ben alta. Facilem converses i intercanvi per tal de minimitzar la tensió.

La nostra aportació va encaminada que l'infant recuperi la confiança en el món adult. Cal recordar que les nenes i els nens tenen dret a desconfiar-ne.

Doncs bé, nosaltres ja havíem escrit obres d'aquesta mena però per a contextos de catàstrofes naturals i materials. Havíem fet aportacions a a la teoria de la resiliència davant la violència. Ara es tracta de l'aplicació a un altre context, el de les atrocitats: dany que fan éssers humans a uns altres éssers humans.

No hi ha hagut dificultat en l'elaboració mateixa. Ara bé, sí que ens hem topat amb prevencions a l'hora de la difusió, ja que hi ha un ambient d'especial prudència, un estat de control social, uns mitjans de comunicació

esbiaixats, un 155... En fi, un atemoriment.

Els ajuntaments han trigat a respondre'ns. Però això està canviant. L'Ajuntament de Barcelona en té mil exemplars; moltes centres escolars i docents ens l'estan demanant; i el nostre equip d'onze professionals realitza xerrades per explicar el sentit d'aquest programa.

Nosaltres afirmem que cal i que es poden fer moltes coses en situacions de crisi com aquesta generadores de grans incerteses, malgrat el plus de les tecnologies (els infants d'avui s'autoinformen mitjançant Internet).

Afortunadament, la resposta al nostre material i treball és positiva. Així ens ho fan saber les criatures a l'apartat d'avaluació: hi fan constar que el seu grau de satisfacció és alt.

Els desitgem un fructuós camí en la seva tasca humanitzadora!

Maryorie Dantagnan és psicòloga especialista en teràpia infantil. És rellevant el seu treball en infants maltractats o amb greus traumes.

Jorge Barudy és neuropsiquiatra, psiquiatra infantil, psicoterapeuta i terapeuta familiar. Formador reconegut per l'EFTA (Associació Europea de Teràpia Familiar). Fundador i actual director d'EXIL Bèlgica i Espanya (Centre mèdico-psico-social per a víctimes de violència, tortura i violació dels drets humans).

Entrevista feta per Llum Mascaray

Tornaran a venir els senyors de la Guerra de les Galàxies que varen picar els nostres pares?

L'escola es prepara per treballar el dia de la PAU (DENIP) sense haver pogut oblidar la pregunta formulada per un dels nens que va viure en primera persona la violència policial exercida al pati de l'escola, l'endemà de l'1 d'octubre. Ni tampoc les cares d'angoixa i d'expectació dels nens en arribar al matí marcats pel bombardeig d'imatges dels fets ocorreguts al nostre centre educatiu.

Tant de bo que tot plegat fos el guió d'una fantasia hollywoodiana, però la realitat s'imposa i l'aforisme del compositor Gustav Mahler "la millor educació és l'exemple", va enfonsar-se davant els cops de porra d'uns personatges que varen irrompre en el recinte escolar, on la pràctica del diàleg per resoldre conflictes és una prioritat que no admet discussió. Per això, l'equip de mestres treballa, des d'aquell desafortunat 1 d'octubre, per recuperar la sàvia frase d'en Mahler i elevar-la al pedestal que li correspon.

Els docents coneixen bé els valors que les famílies, educades moltes en els principis de l'escola catalana, transmetem als nostres fills i que són els pilars d'una societat democràtica. Per això, l'endemà de l'1 d'octubre van oferir un necessari espai de diàleg perquè els nens i nenes expressessin lliurement els sentiments i emocions que havia generat el dantesc espectacle de violència ocorregut a la seva escola.

Els mestres, posicionant-se com a observadors i sense emetre cap judici, ens van explicar que aquest exercici de lliure expressió proposat a les aules va ser un exemple de convivència. Els nens opinaren mostrant desconcert, perplexitat i incomprensió, però entre ells s'autoregularen quan es tendia a justificar la violència visualitzada. En general, i explicat amb termes més o menys infantils, es va concloure amb la frase "encara que no pensem igual, si ens peguem no arreglarem res!". Els alumnes més grans hi van afegir també arguments basats en el funcionament de les societats democràtiques, un dels valors que es treballa a l'escola des de ben petits: "Els nostres pares només volien votar. No és el que fem a la classe quan hem de decidir alguna cosa?".

Després del convuls inici de curs, i sota l'amenaça d'adoctrinament, l'equip docent està posant tots els seus esforços a planificar actuacions que ajudin a tornar a la normalitat la vida a l'escola i a oblidar les imatges que

encara tenim tots ben presents. El fil conductor de totes és la resolució de conflictes i l'intentar trobar diferents propostes pensades perquè no hi hagi guanyadors ni vençuts sinó l'equidistància entre les posicions enfrontades, amb el diàleg com a eix vertebrador de totes aquestes propostes, mai l'ús de la força.

Tenim l'esperança que els nostres fills i filles s'adonin de la importància de la paraula per resoldre els conflictes i quan siguin grans no es plantegin mai l'ús de la violència. Una violència que els ha tocat veure i viure de ben petits en un espai molt estimat per a ells, la seva escola. Un espai, per definició, "lliure de violència".

AMPA Escola Verd

(Dibuix LP 10 anys)

Propostes didàctiques

En el context social i polític actual, l'educació juga un paper transcendental. Creiem que el seu protagonisme passa per transformar la cultura de la violència i conrear una cultura de la pau basada en el respecte a la vida i la dignitat de l'ésser humà, el rebuig a tot tipus de violència i l'adhesió als principis de llibertat, justícia i convivència. Per a aconseguir-ho hem de tenir en compte que l'educació és un procés en el qual intervenen múltiples actors socials i que no pot ni ha de ser neutral.

Es tracta d'aprendre a pensar i actuar d'una altra manera, ja que de res no serviria l'educació per a la pau si el seu discurs es quedés tan sols en una desfilada de bones paraules i intencions.

S'ha d'acompanyar d'acció pràctica, d'una acció encaminada a decidir entre tothom el model educatiu que volem. Tant el professorat com l'alumnat han d'aplicar els principis a la realitat.

És en aquest sentit que des de USTEC-STEs (IAC) us brindem un seguit de propostes didàctiques i de treball a l'aula, tant a primària com a secundària, per no quedar-nos només en la teoria sinó per a passar a l'acció.

També en la nostra lluita per un model educatiu democràtic, públic i gratuït, que tendeixi a compensar les desigualtats socials i a evitar la segregació social, és on demostrem que és possible combinar els conceptes teòrics i la pràctica.

PRIMÀRIA

«ALÇADES»

Font: Timbalades per la Pau <<https://timbaladaperlapau.wordpress.com/>>.

AUTORIA: Desconeguda, adaptació CeDRe de la Coordinadora d'ONG Solidàries.

NIVELL

Cicle mitjà

OBJECTIUS

Visualitzar la tendència que sovint tenim a imposar-nos més límits dels que realment existeixen.

Vincular resolució pacífica de conflictes i creativitat.

MATERIAL

Una aula ampla sense cadires ni taules.

Un paper gran per escriure el que va sorgint de la reflexió/debat final.

DESENVOLUPAMENT

Es demana a tot el grup que en silenci s'organitzi en una fila d'extrem a extrem de l'aula formant una línia diagonal, "segons les alçades dels alumnes". Aquesta ha de ser l'única pauta que se'ls dona.

També és bo donar prou temps perquè no s'entretenguin però també perquè la pressió de la premsa els faci errar. Aquest temps donat dependrà del nombre i de l'edat dels nois i noies del grup.

Un cop han acabat se'ls demana que tornin a col·locar-se "segons les alçades" però buscant noves possibilitats; i així successivament fins a esgotar uns 20 minuts de temps.

Un cop acabat, farem seure en rotllana la mainada i analitzarem totes les possibilitats que han pogut resoldre i com ho han aconseguit.

Obrir el debat: Com us heu sentit? Com us heu organitzat? Quines dificultats heu tingut? Com les heu solucionat? Quina ha estat la opció més difícil de resoldre? Per què?...

Un cop tancat el debat de la mateixa activitat, intentem portar els nens i nenes a un nivell més abstracte: la resolució pacífica dels conflictes.

Com que cal ser conscients que molts dels límits ens els posem nosaltres, que els conflictes tenen més d'una solució i que totes poden ser vàlides, per resoldre els problemes amb els/les companyes de classe és bo també ser imaginatius i inventar solucions, encara que a vegades semblin esbojarrades.

Busquem un exemple per a posar en pràctica la creativitat del grup, ara que ja sabem que no ens hem d'autoimposar límits i que cal respectar les idees de cada individu.

Exemple: si una nena/nen vol jugar a atrapar amb nosaltres i no la/el volem a l'equip perquè va amb croses i no pot córrer, què hi podem fer?

Anotem els problemes que sorgeixen i les propostes que van sortint per asolucionar-los. Això sí, la persona que va amb croses ha de jugar, no pot ser jutge ni observadora, sinó que ha de formar part d'un equip en igualtat de condicions.

OBSERVACIONS

És interessant observar com habitualment els grups s'organitzen del més alt al més baixet o a la inversa, i que aquestes solen ser les dues primeres solucions donades al repte. Però la pauta donada no ens limita només a dues solucions. El grup es pot ordenar seguint diferents criteris d'alçada: alternant una persona alta i una de baixa, posant-hi la persona més alta al mig i anar organitzant les alçades tot dibuixant un triangle, etc.

INDICACIONS PER AL DEBAT

Segons George Lafèrriere, sempre hi ha $n+1$ possibilitats de resoldre una situació o problema. Sempre hi ha una nova situació (la $+1$) que cap de les dues parts ha imaginat i que resoldrà el problema.

Treballant la creativitat amb la mainada permet treballar la imaginació, l'espontaneïtat, la flexibilitat, les habilitats comunicatives, la capacitat d'expressar emocions, la llibertat a opinar i donar opinió, i la constatació que sempre hi ha més d'una solució vàlida per a la resolució de la situació plantejada.

La creativitat es vincula a la capacitat de saber resoldre problemes. Una capacitat que es relaciona amb la conjunció de les característiques personals, el fet de saber orientar un procés i elaborar uns resultats. Davant la tensió que es crea durant la resolució d'un conflicte els obstacles i dificultats més habituals solen ser: la dificultat de canviar respostes estereotipades, els bloquejos emocionals, socials i culturals, la incapacitat de modificar la percepció i l'excessiva familiaritat amb el tema. Per a superar-ho cal entrenar-se, i això significa sovint plantejar problemes amb múltiples solucions vàlides, treballar el respecte a les opinions i introduir la creativitat i la imaginació en el quefer quotidià de l'aula.

SECUNDÀRIA

«En què exerceixo violència?»

En l'àmbit educatiu, l'objectiu general de l'educació per la pau és aconseguir que l'alumnat sigui competent a eradicar totes les formes de violència i promoure la pau positiva mitjançant l'anàlisi dels factors de violència i de pau, i la posada en pràctica dels procediments de transformació creativa dels conflictes.

En aquest cas us proposem una activitat didàctica inspirada en els *Quaderns d'educació per a la pau*, de l'Escola de Cultura de Pau (UAB), per tal de reflexionar sobre els valors personals i socials i conèixer els conceptes de violència directa, violència estructural i violència cultural (l'anomenat triangle de la violència de Galtung).

L'objectiu principal és fer una anàlisi crítica del concepte de violència i identificar la violència que exercim en els nostres comportaments i accions.

En treballar aquesta activitat, l'alumnat hauria de ser competent a reflexionar críticament sobre les causes i les conseqüències de diferents tipus de violència.

TEMPS DE REALITZACIÓ

Dues sessions de 50 minuts.

MATERIAL:

- Aula d'informàtica o ordinadors dins l'aula per a treballar en parelles.
- Projector o pissarra digital.
- Fotocòpies de la fitxa del triangle sobre les violències, els gràfics i la taula.

DESENVOLUPAMENT

SESSIÓ 1

A partir de les definicions de «violència» següents, encetem un aclariment de conceptes i comentem les dades que representen cada un dels tipus de violència (GRÀFIC 1).

Seguidament, per parelles (escollides lliurement), faran una cerca d'imatges per Internet que representin cada un dels tipus de violència treballats.

La idea és fer una petita presentació, usant programari lliure, explicant els motius que s'han considerat a l'hora de triar les imatges.

El professor/a pot triar 10 parelles que facin l'exposició de les seves presentacions davant la resta de la classe.

Eines per al professorat: Per a treballar «el triangle de violència» i com a mostra del treball, podeu consultar aquesta presentació a la web de DONES, PAU, SEGURETAT.

DEFINICIONS

La VIOLÈNCIA DIRECTA: Aquella que suposa una agressió física. Un assassinat, una tortura, una bufetada, una mutilació i altres formes de maltractament físic són exemples de violència directa.

La VIOLÈNCIA ESTRUCTURAL: Violència que forma part de l'estructura social i que impedeix cobrir les necessitats bàsiques, com ara la generada per la desigualtat social, l'atur, les mancances en la nutrició, la manca de serveis sanitaris i educatius bàsics, etc.

La VIOLÈNCIA CULTURAL: Es refereix a aquells aspectes de l'àmbit simbòlic (religió, cultura, llengua, art, ciències...) que es poden utilitzar per justificar o legitimar la violència estructural o directa, aquelles argumentacions que ens fan percebre com a «normals» situacions de violència profunda. La violència cultural també pot prendre el nom de cultura de la violència. Considerem la violència estructural i la cultural formes de violència perquè, si ens remetem a la definició de violència, ambdues constitueixen una violació o privació d'alguna cosa que esdevé essencial per preservar la dignitat humana.

Sovint, les causes d'un cas de violència directa estan relacionades amb situacions de violència estructural: moltes guerres són conseqüència d'un abús de poder que recau sobre una població oprimida, o d'una situació d'injustícia social (d'un repartiment de terres insuficient, d'una gran desigualtat en la renda de les persones, etc.).

Aquesta observació no ha de servir per justificar la violència directa, sinó per entendre'n bé les dimensions i ser capaços de poder intervenir-hi amb antelació: reduir els efectes de la violència estructural pot ser un mitjà de prevenció de la violència directa molt efectiu.

ALGUNES DADES DE VIOLÈNCIA AL MÓN...

Violència directa

Violència estructural

Les subvencions a l'agricultura als països rics sumen més de **300.000 milions** de dòlars l'any, cinc vegades més que l'ajuda oficial al desenvolupament. Tanmateix, segons la FAO, entre els anys 1999 i 2001, **840 milions de persones** van passar gana; d'aquestes, **10 milions** als països rics, **34** als països en transició a l'economia de mercat i **798** als països empobrits.

Violència cultural

A l'Estat espanyol hi ha sis centres d'internament per a immigrants (semblants a presons), la qual cosa normalitza la idea que assimila una persona immigrada a un delinqüent.

• Un infant pot arribar a veure unes **20.000 morts violentes** a la televisió al llarg d'una dècada, quan el seu entorn natural i real només li mostrarà dues o tres experiències d'aquest tipus.

SESSIÓ 2:

Primera part: partint de la definició dels tres tipus de violència, analitzem en petits grups, i després amb el conjunt del grup classe, de quina manera el nostre comportament contribueix a reproduir la violència.

Segona part: recollint les violències de les quals hem reconegut ser responsables, veure quines ens plantejem canviar i com fer-ho. Per a això, omplim la taula.

Violència directa

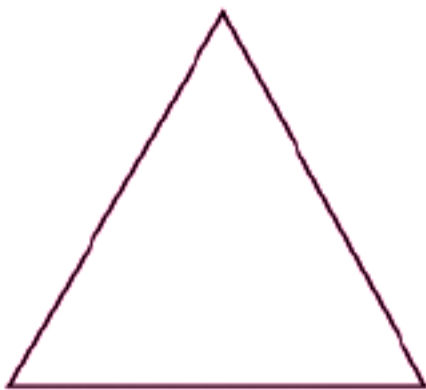
La violència de tu a tu, sobre una altra persona.

Crido o insulto altres persones? Sóc agressiva amb elles?

Els pego o els faig mal?

Si veig que estan fent mal a una persona actuo amb indiferència o hi interving?

Exerceixo violència psicològica contra algú?

Violència estructural

Les estructures injustes: la desigualtat social, els desequilibris de poder, la marginació de certs col·lectius, etc.

Pels productes que consumeixo, afavoreixo que treballadors tinguin condicions de treball injustes? Estic perjudicant el medi ambient?

Quina posició adopto amb els governs dictatorials o les lleis injustes?

Violència cultural

Els missatges que venen la violència com a positiva.

Miro pel·lícules, escolto música, llegeixo còmics, | jugo a jocs o videojocs que venen la violència com un valor positiu?

Quan parlo, justifico la violència (directa, cultural o estructural)?

	En què exerceixo violència? (Recull les violències que has identificat en l'exercici anterior.)	D'aquesta violència, quina estic disposat/da a eliminar?	Què podria fer (o deixar de fer) per evitar-ho? Compromisos concrets per a d'aquí a tres mesos.
Violència directa			
Violència estructural			
Violència cultural			

Valoració i conclusions

En acabar la primera part, quines actituds o actuacions heu identificat? Us ha sorprès alguna cosa del resultat de l'exercici? Considereu que s'hauria de fer un esforç per eliminar totes les vostres actituds o actuacions violentes o algunes d'aquestes? Per què? / Per què no?

Altres indicacions

L'exercici ha de plantejar-se com un compromís seriós i, per tant, no s'ha de forçar les persones participants a posar-se objectius difícils d'assumir. Pot ser interessant recuperar els propòsits fets al cap de tres mesos i revisar què és el que s'ha complert. Això requereix que els objectius que defineixi cadascú siguin verificables. Perquè això sigui possible, és recomanable que els objectius siguin molt concrets.

Recursos pedagògics

El projecte Dones, Pau i Seguretat té com a objectiu donar a conèixer l'agenda "Dones, pau i seguretat" per promoure la seva plena implementació i sensibilitzar sobre la seva importància per a la construcció d'una pau sostenible i inclusiva. En aquesta web hi trobareu material pedagògic i recursos didàctics per a l'aula, així com recursos per a l'anàlisi i la reflexió.

<http://donespauseguretat.cat/>

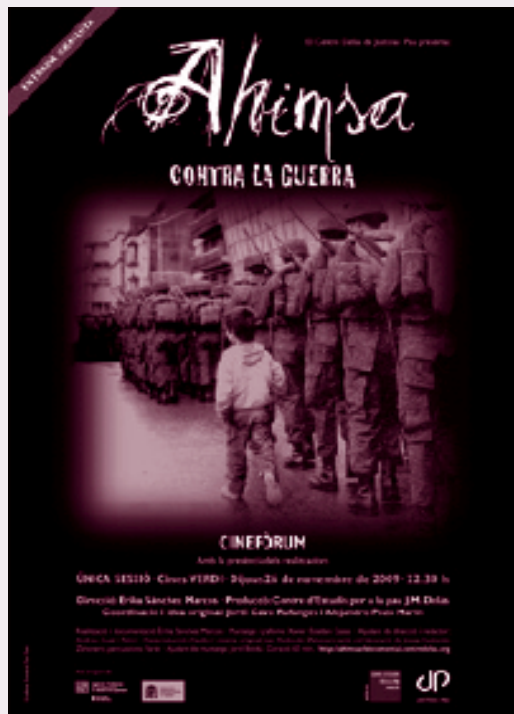
Banc de recursos del centre DELÀS

El Centre d'Estudis per la Pau J. M. Delàs és una entitat independent d'anàlisi de pau, seguretat, defensa i armamentisme dedicada a investigar i a incidir políticament i social sota un prisma de cultura de pau, sobre els efectes negatius del militarisme i els conflictes armats.

<http://www.centredelas.org/ca/>

DOCUMENTAL: Ahimsa. Contra la guerra

Aquest documental, produït pel Centre Delàs, analitza les causes de la guerra per posar en evidència tots els actors involucrats i remarcar el paper que juga la ciutadania. Ahimsa està concebut com un documental

únic que pot veure's complet o en capítols separats. Una de les seves principals funcions és servir de material de sensibilització i suport a l'educació per a la pau que es faci en centres d'educació formal o informal.

Banc de dades del Centre DELÀS

El Centre d'Estudis per la Pau J. M. Delàs és una entitat independent d'anàlisi de pau, seguretat, defensa i

armamentisme dedicada a investigar els efectes negatius del militarisme i els conflictes armats i a incidir políticament i social sota un prisma de cultura de pau.

<http://www.centredelas.org/ca/>

GUIA DIDÀCTICA: Deconstruir la guerra

Aquest material serveix de guia de treball per al professorat de secundària que hi trobarà tant fitxes per a l'alumnat com guies de reflexió per conduir la/s sessió/ons. A més, s'adequa a les línies de treball del Departament d'Educació i es pot treballar com una unitat didàctica completa o de manera independent, ja que el contingut de la guia està estructurat en 4 blocs temàtics:

Bloc 1 - Què s'amaga darrere les guerres.

Bloc 2 - Les víctimes de les guerres i dels conflictes armats.

Bloc 3 - Les maneres de fer la guerra.

Bloc 4 - Alternatives a les guerres i a la violència.

<http://www.centredelas.org/ca/publicacions/materials-pedagogics/671-guia-didactica-deconstruir-la-guerra>

LA VIOLÈNCIA, UN MAL ROTLLO... TOT DEPÈN DE TU! és una exposició dirigida a estudiants d'ESO, batxiller i cicles formatius i també a espais d'educació no formal.

És una exposició interactiva que té el triple objectiu d'acompanyar la reflexió sobre la nostra actitud davant dels conflictes, presentar alguns conceptes bàsics de la cultura de pau i, finalment, oferir un espai per apuntar algunes línies per a la transformació de l'actual cultura de la violència cap a una cultura de pau.

COMPETÈNCIES I EPD (Educació per al desenvolupament)

Guia que es proposa facilitar la integració de continguts, metodologies i criteris d'avaluació vinculats a la solidaritat, la pau, el desenvolupament humà sostenible

i l'anàlisi de les desigualtats globals en la seqüenciació de temes dintre del currículum de l'educació primària i secundària orientat al desenvolupament de les competències bàsiques.

Coordinada per **EduAlter i Escola de Cultura de Pau**.
<http://competenciesiepd.blog.pangea.org/>

Exercicis i Dinàmiques de l'Escola de Cultura de Pau
Banc de recursos molt extens sobre Cultura de la Pau.

Construcció de pau
http://escolapau.uab.cat/index.php?option=com_content&view=article&id=196%3Aconstruccion-de-paz&catid=70&Itemid=93&lang=ca

Violència
http://escolapau.uab.cat/index.php?option=com_content&view=article&id=189%3Aviolencia&catid=70&Itemid=93&lang=ca

Aspectes a tenir en compte per tal de treballar l'educació intercultural i antiracista als centres educatius:

A) Atendre les necessitats específiques dels nens i nenes que pertanyen a minories ètniques i/o culturals. Això implica:

- Coneixement de les seves cultures, costums, valors, hàbits, etc.
- Coneixement dels països i llocs d'origen, característiques de les escoles d'allà, ritme de vida, etc.
- Coneixement de la seva situació al nostre país: laboral, legal, econòmica, etc.
- Adaptacions curriculars i material de l'aprenentatge de la llengua, sobretot per a l'alumnat d'incorporació tardana.
- Pla de prevenció vers les possibles actituds de rebuig dels pares/mares, alumnes i/o professorat.
- Valoració per part de l'escola de la història i cultura dels col·lectius minoritaris: eradicació del material, continguts, llenguatge que pugui ser pejoratiu i desvalorització amb les altres cultures.
- Adaptació de les activitats, jocs, tallers, música, extraescolars, etc., per tal que totes les cultures hi estiguin representades.
- Afavoriment dels aprenentatges de les diferents llengües minoritàries dins del marc de l'escola.
- Inclusió de representació de pares i mares que pertanyen als col·lectius minoritaris dins dels consells escolars, Associacions de famílies d'alumnes pares/mares, etc.

B) Lluitar contra el racisme, la xenofòbia i la discriminació. Això implica:

- Lliurament a l'alumnat d'elements de reflexió i críti-

ca front a aquestes actituds.

- Lliurament d'informació que ajudi a entendre els mecanismes, les causes i els objectius de les actituds discriminatòries.
- Recerca d'estratègies que ajudin els/les joves a veure de quina manera el racisme racionalitza i justifica la desigualtat i l'accés diferencial als recursos entre "ells" i "nosaltres".
- Afavoriment dins de l'aula de relacions igualitàries i ajuda per superar les actituds de superioritat/inferioritat, rebuig o discriminació.
- Creació d'espais de reflexió sobre els propis estereotips envers les persones d'altres classes socials, ètnies, cultures o gènere sexe.
- Anàlisi de la situació de l'entorn propi, escola, barri, país, etc., sobre les condicions soci-econòmiques dels col·lectius minoritaris i les seves causes.
- Elaboració de materials alternatius per a desenvolupar a l'aula aquests temes: en forma de crèdits, dins de les ciències socials, a ètica, etc.
- Promoció d'actituds de compromís i lluita davant els problemes de desigualtat social, de discriminació i racisme.
- Foment de la recerca, l'intercanvi d'experiències i les activitats escolars i extraescolars que ajudin els nois i noies a entendre els mecanismes pels quals les persones definides com a "diferents" són tractades com a "desiguals".
- Facilitació de l'apropament dels i les alumnes a les diferents realitats dels col·lectius minoritaris i dels immigrants i ajuda a vincular la seva situació amb la dels mateixos alumnes (els seus problemes, inquietuds, etc.).
- Recerca de mecanismes de col·laboració de l'escola i els/les alumnes amb els col·lectius i organitzacions que lluiten contra el racisme i la discriminació.

C) Impulsar plataformes de DISCUSSIÓ, REFLEXIÓ I RECERCA sobre els temes relacionats amb l'educació intercultural, les minories ètniques, el racisme, la xenofòbia i la immigració:

- Amb la participació de TOTA la comunitat educativa: Administració, famílies, professorat, especialistes, institucions pedagògiques, institucions ciutadanes i col·lectius representants de les minories ètniques i els immigrants.
- Tot recollint i difonent les diferents experiències de totes les persones que ja estan treballant, en la pràctica, amb infants i joves de minories i amb projectes d'educació intercultural.
- Tot denunciant qualsevol tipus de discriminació que es pugui donar dins del marc escolar per raó de llengua, cultura o ètnia.

